

Vindkraften i den kommunala planeringen

Lagstiftningen

Miljöbalken (MB) och Plan-och bygglagen (PBL) är de två lagar som har störst betydelse för att ta ställning till om och hur en utbyggnad av vindkraften skall ske.

Översiktsplan

Alla kommuner ska enligt PBL ha en kommunomfattande översiktsplan. Översiktsplanen är ett samlat beslutsunderlag som syftar till att:

- Redovisa kommunens visioner och utvecklingsstrategier för mark- och vattenanvändningen.
- Ge underlag för beslut om mark- och vattenanvändningen.
- Redovisa kommunens avvägning mellan allmänna intressen och olika konkurrerande anspråk.
- Redovisa hur riksintressen skall tillgodoses och avvägas mot varandra och mot lokala intressen samt hur miljö kvalitetsnormer skall beaktas.
- Ligga till grund för detaljplanering, områdesbestämmelser, skyddsföreskrifter och för prövning av bygglov och fastighetsbildning.
- Informera kommunens invånare, myndigheter och andra om kommunens mark- och miljöpolitik.

Översiktsplanen är inte rättsligt bindande. Den är vägledande för kommunens myndigheter men också för andra myndigheter på regional- och central nivå som handlägger frågor som rör mark- och vattenanvändningen. En aktuell översiktsplan har dock i praktiken

stor betydelse ("presumtion") för bygglovprövningen och/eller tillståndsprövningen enligt miljöbalken.

Förutom den kommunomfattande översiktsplanen finns fördjupningar för vissa geografiskt begränsade områden i kommunen, tex Åre samhälle och Åredalen. Även tematiska tillägg kan ske för speciella saksfrågor, som tex denna översiktsplan för vindkraft.

Översiktsplanen ska ses över regelbundet, minst en gång per mandatperiod. Det är kommunfullmäktige som antar översiktsplanen.

Detaljplan

Detaljplan enligt PBL är rättsligt bindande och har tidigare krävts där det finns motstridiga markanvändningsintressen, närhet till bebyggelse eller påverkan på skyddsvärda miljöer.

Efter lagändring 1:a augusti 2009 krävs detaljplan "endast om verken ska uppföras i ett område där det råder stor efterfrågan på mark för byggnader eller andra anläggningar". Tillämpas även om olika fastighetsägare med angränsande områden vill uppföra vindkraftverk

Bygglov

Från den 1:a augusti 2009 gäller att vindkraftverk som har fått tillstånd enligt miljöbalken inte kräver bygglov enligt plan- och bygglagen. Däremot krävs det bygganmälan.

För vindkraftverk som inte miljöprövas krävs bygglov:

- om vindkraftverket har större totalhöjd än 20 m.
- om vindturbinens diameter är större än 3 meter.
- om kraftverket placeras på ett mindre avstånd från tomtgräns än vindkraftverkets höjd över marken.
- om kraftverket monteras fast på en byggnad.

Bygglov söks hos kommunen. Ansökan skall innehålla det underlag som behövs för bedömning enligt 2 och 3 kap PBL samt 3 och 4 kap MB.

I många fall kan samma utredningar och underlag, till exempel MKB, användas för både ansökan om bygglov samt anmälan enligt MB.

Miljöbalken

I Miljöbalken (MB) finns hänsynsregler och grundläggande bestämmelser för hushållning med mark och vatten. Efter den 1:a augusti 2009 har reglerna om miljöanmälan och miljötillstånd ändrats. Se prop 2008/09:146 och SFS 2009:863

Riksintressen ska skyddas

Riksintressen kan omfatta både mark- och vattenområden som på sina värden skall skyddas och bevaras, men de kan också omfatta områden för exploatering av naturresurser, t.ex. riksintressen för vindbruk.

Områden av riksintresse enligt 3 kap MB ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada riksintressena. Där ett område omfattas av flera riksintressen ska "företräde ges åt det eller de ändamål som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning med mar-

ken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt". Översiktsplanen har stor betydelse. Riksintressen enligt 3 kap MB är statliga anspråk som efter dialog med länsstyrelser och kommuner "pekas ut" av en central myndighet. Kommunerna är skyldiga att i sin planering visa hur riksintressen ska tillgodoses.

Riksintressen enl 4 kap MB har bestämts av regering och riksdag. I Åre kommun gäller dessa riksintressen turism och friluftsliv i fjällvärlden (nästan hela kommunen) och skydd av de obrutna fjällen och natura 2000-områden (se karta 7 och 8).

Vid risk för "betydande miljöpåverkan" ska alltid en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) upprättas där verksamhetseffekter på miljö och hälsa skall beskrivas och bedömas. (Kap 6 MB).

Miljömålan eller tillståndsprövning?

Enligt 9 kap MB gäller anmälningsplikt när det är fråga om två eller fler vindkraftverk i grupp eller ett enstaka vindkraftverk med en höjd inklusive rotorblad överstigande 50 m (tidigare 125 KW eller mer). Kommunen kan meddela försiktighetsmått eller förbud för en exploatering i ett anmälningsärende.

Om kommunen anser att vindkraftverken skulle medföra "betydande miljöpåverkan" ska en miljöprövning av länsstyrelsen/prövningsmyndigheten ske. Det händer också att exploitörer kräver "frivillig" miljöprövning för att få ett bindande tillstånd. Detta kan vara ett alternativ till kommunens bygglovprövning.

Även för anläggningar som anmäls enligt MB och tillståndsprövas med bygglov enl PBL kan det behövas miljökonsekvensbeskrivning. Handläggningen av

anmälan och bygglov ska ske samordnat. Anmälan behöver innehålla landskapsanalys, påverkan på natur (t.ex fågelliv) och kulturmiljöer, buller- och skuggbedömningar, vägar, elanslutning mm.

Tillståndsprövning gäller alltid för två eller fler vindkraftverk högre än 150 m eller anläggningar med 7 vindkraftverk eller fler, högre än 120 m (tidigare gräns 25 MW). Även varje tillkommande verk som tillsammans med befintliga når tillståndsgrens. Tillståndsprövningen sker vid länsstyrelsen och inleds vanligtvis med ett "tidigt samråd". Kommunen bör alltid delta i samrådet och bör tidigt ange om kommunen är negativ till en exploatering.

I miljötillståndsprövningen prövas lokaliseringen och påverkan på omgivningen. Översiktsplanen ska beaktas. Kommunen kan ge synpunkter på MKB:n och ansökans innehåll. Grannar och sakägare kan påverka under processen och även överklaga beslutet.

Kommunens tillstyrkan krävs för projekt som tillståndsprövas enligt miljöbalken, d.v.s. större verk eller vindkraftparker som medför betydande miljöpåverkan. Kommunfullmäktige kan delegera beslut om tillstyrkan i ärenden som inte har stor principiell betydelse. Kommunens synpunkter och beslut bör ges så tidigt som möjligt i prövningsprocessen.

Regeringen får dock tillåta en anläggning för vindkraft om det från nationell synpunkt är synnerligen angeläget att verksamheten kommer till stånd. ("Synerlig" är sannolikt starkare än ett riksintresse)

Även på kommunfullmäktiges begäran kan regeringen tillåta en vindkraftanläggning.

Övrig tillståndsprövning

En ansökan behöver även prövas mot lagen om kulturminnen (KML), miljöbalkens regler om områdeskydd och strandskydd enligt kap 7. Den som vill dra en ledning över annans fastighet måste också komma överens med fastighetsägaren eller ha ledningsrätt från Lantmäteriet. Kraftledningar inom vindparken prövas i miljöärendet, men även anslutande kraftledningars miljöpåverkan bör prövas samtidigt. Då behövs ingen särskild MKB för kraftledningarna och Energimarknadsinspektionen behöver endast pröva frågor om elteknik och nätconcession.

Kommunen anser att en samordnad miljöprövning alltid ska ske av vindparker och anslutande kraftledningar för att förenkla och snabba på tillståndsprövsprocessen och för att kommunen ska kunna bedöma miljöpåverkan i sin helhet.

Små vindkraftverk

Bygglovfria vindkraftverk

Vindkraftverk är bygglovsfria om de har mindre rotordiameter än 3 m, lägre höjd än 20 m, inte monteras på en byggnad, inte placeras närmare grannfastigheten än verkets höjd.

De små snabbt roterande propellerverken kan dock ge störande ljud. Om grannar störs av ljudet kan kommunen förelägga ägaren till verket att åtgärda olägenheterna. Det finns vertikala verk och andra långsamroterande verk som är i princip ljudlösa. Aktuell information, se bl.a: <http://24volt.eu/>

För små vindkraftverk finns omformare att köpa. Dessa kan omvandla lågspänningen från de minsta vindkraftverken till 220 volt växelström. Vissa omformare får anslutas till det egna elnätet i ett vanligt eluttag. Behovet av köpt el kan då minska. Hör med elleverantören om vilka villkor som gäller.

Exempel på små vindkraftverk. Överst till vänster Enegy ball 500 W, 1,1 m diam. Nedan Airdolphin/Egen El 1000 W, 1,8 m diam. Mitten Winddon 2 kW, 3,2 m diam 9 m mast. Höger Windspire 1,2 kW, 2,4 m diam, 9 m hög

”Gårdsverk”

Med gårdsverk menar kommunen bygglovspliktiga vindkraftverk som syftar till att förse den egna gården med elenergi. Verket bör inte vara mer än 50 m högt så att miljömålen krävs. Detta innebär att effekten är omkring 100 kW eller mindre. Energimyndigheten har i olika räkneexempel visat hur mycket man kan betala för ett litet verk för att det ska löna sig ekonomiskt (nuvärdesberäknat på 20 år med 6% ränta, betald på 11,5 år). Här följer två exempel.:

Ett 2 kW vindkraftverk med navhöjd 10 m och 3,6 m turbindiam (bygglovsplikt) och medelvind 3,5 m/s kan producera 1 400 kWh per år. För lönsamhet får verket inte kosta mer än 8 600 kr.

Ett 30 kW ”gårdsverk” med navhöjd 30 m 14 m diam rotor och medelvind 4.6 m/s kan producera 48 000 kWh per år. För lönsamhet får verket inte kosta mer än 300 000kr.

Se vidare www.energimyndigheten.se ”Bygga och ansluta mindre vindkraftverk för eget bruk”

55 Kw verk, navhöjd 23 m och rotordiam 8 m som tidigare stått vid Medstugan och nu ska uppföras som ”gårdsverk” i Kläppe

Exempel på ”gårdsverk”: Överst 100 kW verk i Överhallen. Th 15 kW verk i Bynom. Nere tv 100 kW och 22 kW i Bratteggen.

Nära marken ökar vindhastigheten mycket snabbt med ökad höjd. Det kan därför vara svårt att få lönsamhet med mindre vindkraftverk. Ekonomiskt bättre är sannolikt att gå ihop i en ekonomisk förening eller på annat sätt bli delägare i större vindkraftverk.

